

MĚSTO, REGION A VELKÉ PRŮMYSLOVÉ ZÓNY

SEMINÁŘ AUÚP, OSTRAVA, 8.–9. ŘÍJNA 2009

Asociace pro urbanismus a územní plánování (AUÚP) ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj a Vysokou školou báňskou – Technickou univerzitou Ostrava (VŠB-TU Ostrava), pod záštitou náměstka hejtmana Moravskoslezského kraje Ing. Jiřího Vzíentka a náměstka primátora statutárního města Ostravy Ing. Zdeňka Trejbalu, Ph.D. uspořádala ve dnech 8.–9. 10. 2009 podzimní seminář v Ostravě.

Téma semináře – problematika velkých průmyslových zón v rámci měst a regionů – volně navázalo na semináře (konference) předešlé, které se zabývaly transformací území a suburbanizačními procesy.

Velké průmyslové zóny, jako úkaz zejména porevolučního období, vyznačující se přesouváním výroby v Evropě směrem východním, a to k levnější pracovní síle, se utvářely buď jako samostatné městské čtvrti, nebo jako samostatné útvary ve volné krajině za hranicí sídel. Jejich rozšiřování do volné krajiny má vedle pozitivních stránek a přínosů v oblasti nárůstu pracovních příležitostí rovněž negativní dopady, a to jak do provozu městských částí, tak do života a utváření krajiny, a přináší tak řadu problémů k řešení.

Předmětem obecné části konference byla témata hovořící o přístupu státu k podpoře těchto forem podnikání, o změně podpory realizace dalších podobných záměrů formou zabírání dalších volných ploch v krajině a naopak o podpoře využívání opuštěných a nevyužívaných ploch v rámci sídel (tzv. brownfieldů), o postupu při regeneraci a rekultivaci znehodnocených území a o srovnání s přístupem k řešení obdobných problémů v zahraničí.

Po zahajovacím a uvítacím vystoupení představitelů AUÚP, kraje a města byl zahájen odborný program semináře.

Ing. arch. C. Vltavský (Útvar hlavního architekta města Ostravy) přiblížil účastníkům semináře urbanistický vývoj města Ostravy. Od založení města na soutoku čtyř řek v roce 1276 přes vývoj založený na těžbě a zpracování černého uhlí a přelom v roce 1924, kdy vznikly historické hranice sídla a byly připojeny okolní obce,

přiblížil prudký rozmach v poválečném období až po současnost třetího největšího města ČR s 23 městskými obvody. Přes skutečnost, že v roce 1994 byla ukončena těžba uhlí, hutnictví a strojírenství zde stále dominuje. V několika posledních letech (před současnou krizí) probíhal ekonomický rozmach a přísun investic do průmyslových zón napomáhal ke snížení míry nezaměstnanosti (ze 14 % v roce 2005 na 8 % v roce 2008). Seznámil rovněž účastníky jednání s postupem a obsahem územně plánovací přípravy města a regionu.

V současnosti je připravován nový územní plán, od něhož se očekává změna filozofie a přístupu k území a ke komplexní koncepci jeho rozvoje. Přednášející zmínil např. i úvahu o možnosti vyčlenění financí na vykupování nezastavitelných ploch a ploch ÚSES městem tak, aby byla podpořena ochrana životního prostředí a zeleně.

Na dotaz z pléna, jak je řešena možná přestavba, bylo sděleno, že využívání ploch pro přestavbu je vzhledem k majetkoprávním obtížím, využívání soukromými firmami i vysoké kontaminaci těchto ploch otázkou dlouhodobého vývoje (20–30 let). Proto město zatím muselo řešit rozvoj na plochách nových, nabízených investořům. Plochy průmyslu mají však stanoveny pevné podmínky směřující k úpravám a postupnému zlepšování životního prostředí. Rovněž je postupně řešen problém dekontaminace problémových ploch s cílem dosažení spolupráce státu, města i podnikatelů.

Prof. Ing. V. Kuta, CSc. (VŠB-TU Ostrava) navázal na předcházející vystoupení přednáškou přibližující rozvojové podněty Ostravy a ostravské aglomerace. Objasnil celé

dějiny tohoto regionu od 17. století až po současnost v souvislostech změny jeho zaměření spojeného s omezením těžby uhlí, problémy nezaměstnanosti v regionu, ale uvedl i naděje spojené s růstem ekonomiky, sídelní soustavy i rekonstruované dopravy. Zdůraznil i výhody plynoucí z centrální polohy regionu v rámci Evropy a na dotaz z pléna, zda byly hledány také analogie řešení problémů tohoto regionu srovnáním s jinými regiony EU (Lotrinsko, Sársko atd.) potvrdil, že byly hledány zahraniční příklady, avšak podmínky ostravského regionu byly specifické a odlišné. Nyní však je reálná naděje na zlepšení podmínek života vzhledem k růstu nových druhů pracovních příležitostí (automobilový průmysl, počítače, terciér), které jsou šetrnější k životnímu prostředí.

Ing. arch. D. Saktorová (Krajský úřad Středočeského kraje) představila ostravský region z hlediska historických typů venkovského osídlení na území Moravskoslezského kraje. Zmínila, a na mapových podkladech objasnila, jednotlivé typy plučiny (traťová, délková, záhumenicová, nepravidelná úseková, dělených úseků atd.) a dále typy vsí (silniční a návěsní, silniční ulicové soustředěné, řadové, lesní, lánové, záhumenicové, řetězové, přírodní a rozptýlené hromadné, dvorcové, trhové atd.). Tato přednáška, doplněná promítáním řady příkladů, ukončila dopolední program prvního dne semináře.

Ing. S. Pochtiolová (CzechInvest) zahájila svým vystoupením k rozvoji průmyslových zón z pohledu státu odpolední program semináře. Objasnila snahu státu řešit nezaměstnanost a od roku 1998 připravovat zainventované pozemky pro investory. Přiblížila pilotní projekt Karviná – Malé

pole (45 ha) a seznámila přítomné s Programem na podporu průmyslových zón 2005–6 a dále s Programem na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury 2005–11. Hovořila o podporovaných projektech, přijemcích dotací (obce, kraje, podnikatelé), možných formách podpory (přímé dotace, návratné půjčky atd.), o procesu schvalování dotací, o procentech výše dotací pro jednotlivé druhy projektů (nejvyšší podpora je určena na strategické projekty s využitím území brownfieldů – až 100 %) a dále podrobně přiblížila konkrétní projekty (Nošovice, Mošnov, Holešov, Triangle-Žatec). Uvedla rovněž, že zatím se uskutečnilo 101 záměrů průmyslových zón, stát má připraveno 3 220 ha vykoupených ploch a je připraven uspokojit zájem investorů, kteří se zajímají zejména o pozemky pro logistické společnosti, distribuční společnosti, fotovoltaiku (která však nepřináší příliš nových pracovních míst) a další záměry developerů.

Ing. arch. I. Gargoš (CzechInvest) navázal na předchozí přednášku dalšími podrobnostmi týkajícími se problematiky národní strategie brownfieldů a jejich regenerace. Zdůraznil nutnost řešení této problematiky centrálně, uvedl vytvoření národní databáze těchto území a informoval o souvisejících příslušných usneseních vlády. Vzhledem k velkému počtu těchto území (cca 10 000–20 000, z toho je 7–38 % zamořeno) a vzhledem ke skutečnosti, že současní majitelé neumějí a nemohou účinně řešit nápravu kontaminace těchto území, byla vytvořena strategie, jejímž cílem bylo zapojit do řešení problému účelové dotace (v letech 2007–2013 cca 13 mld. Kč), využívat tato území nejen pro průmysl, ale i pro další funkce, zvýšit úroveň osvěty a vzdělávání v této oblasti, usilovat o prevenci vzniku těchto problematických území a zlepšovat kvalitu prostředí v nich. Předpokladem dosažení těchto cílů je efektivní využívání příslušných dotací, spolupráce všech partnerů, úloha a činnost ustavené meziresortní komise a CzechInvestu, spolupráce krajů a příprava dalších účinných opatření k řešení problému.

Ing. B. Nečas se ve svém vystoupení věnoval problematice logistiky, kooperace a dopravních vazeb na území Moravskoslezského kraje. Hovořil o širších dopravních vazbách, přínosech polohy kraje v rámci Evropy i o příhraničních vazbách a nárůstech silniční dopravy i zátěže na hraničních přechodech (o 330 % v nákladní dopravě a o 100 % v dopravě osobní). Dále přiblížil problémy a nutnost stabilizace a dobudování dopravní sítě v souvislosti s rozvojem průmyslových zón.

Ing. D. Adamčík (Magistrát města Ostravy) podrobně objasnil rozvoj průmyslové zóny Ostrava-Hrabová na „zelené louce“. Popsal přípravu od roku 1999, rozsah a velikost zóny, její polohu a výhody kvalitního dopravního napojení, náklady akce a spolufinancování partnerů (firmy, město, stát) a způsob realizace záměrů i využití území (vyvážený mix služeb a průmyslu). Popsal i výhody výstavby na „zelené louce“, kde příprava je rychlejší, levnější a pohodlnější než využití území brownfieldů. Při dobré strategii výběru investorů (druhy, moderní technologie) dojde k vytvoření optimálního počtu nových pracovních příležitostí bez vytváření dalších nových ekologických zátěží. Kvalifikoval tento rozvojový záměr jako jednoznačně úspěšný.

Mgr. P. Vaněk seznámil přítomné podrobně se vznikem, postupem budování, provozem, cenovými relacemi a současnými i výhledovými záměry a vizemi průmyslové zóny automobilky Hyundai v Nošovicích, kde je do roku 2011 předpoklad zaměstnání pro 11 000 převážně českých zaměstnanců. Tento projekt je pokládán rovněž za jednoznačně úspěšný.

Dr. Ing. arch. A. Grzybowski (Polsko) přednesl svůj příspěvek srovnávající naše a polské zkušenosti v této oblasti a informoval podrobněji o průmyslové zóně Opel Gliwice. Uvedl, že oblast aglomerace Katowice má stejné problémy jako ostravská aglomerace.

Ing. arch. D. Mellner popsal problematiku průmyslových areálů KIA v Žilině, včetně podrobného popisu města, jeho charakteru a vývoje. Informoval i o otázkách územně pláno-

vací přípravy jeho rozvoje a zamýšlel se nad problémem dlouhodobého využívání areálu KIA, kde životnost strojového vybavení se předpokládá 50 let a kde vznikají otázky o jeho budoucím využití po uplynutí této doby. Přednáška byla doplněna řadou map, nákresů a schémat.

První den semináře byl ukončen výročním shromážděním členů AUÚP, zatímco ostatním účastníkům byla nabídnuta možnost prohlídky centra Ostravy. Všichni společně se potom účastnili společenského večera v klubech ve Stodolní ulici.

Druhý den semináře byl dopoledne věnován dalším podrobným informacím o konkrétních projektech a průmyslových zónách.

Ing. D. Adamčík (Magistrát města Ostravy) podrobně referoval o strategické průmyslové zóně Mošnov a využití letiště. Moravskoslezský kraj připravuje kolejové napojení letiště. V bezprostředním sousedství strategické průmyslové zóny bude obchodně podnikatelský areál o rozloze 30 ha.

Ing. arch. J. Sedlecký (VŠB-TU Ostrava) hovořil o problematice ostravských brownfieldů, soustředěných v historicky nejstarší části Ostravy (Hrušov, Cihelná, Vítkovice, Důl Petr Bezruč) a podrobně informoval zejména o areálu Karolina, na jehož revitalizaci byla po roce 2000 vypsána mezinárodní soutěž. V roce 2006 byla podepsána smlouva na revitalizaci s privátní společností, úpravy byly zahájeny v červnu 2008, v listopadu téhož roku byly pro nedostatek financí přerušeny.

Ing. arch. M. Bečka přednesl příspěvek o současnosti i budoucnosti areálu Poldi Kladno. Pro Kladno s cca 70 tisíci obyvateli (cca 20 tis. bylo zaměstnáno v ocelárnách) bylo ukončení provozu obrovským šokem. Město se stalo suburbium Prahy se ztrátou vlastní image. Město je investorem průmyslové zóny Kladno-jih, která by na 40 ha měla zabezpečit 700 pracovních míst. Zároveň pokračuje snaha vrátit areál oceláren do organismu města dekontaminací, zasilčováním a studii nového využití.

Obr. 1: Odborná exkurze v dolní oblasti Vítkovic

Ing. arch. K. Beránek ukončil program svým příspěvkem o řešení následků těžební činnosti v severních Čechách, a to na příkladu Chabařovic. Uvedl, že vytěžené lomy budou zatápněny, v budoucnu by mělo jít o 1 000 ha jezer. Podrobněji se zabýval jezerem „Mílada“, kde byla těžba ukončena v roce 1997. Na plochu byl zpracován rekultivační generel a řada studií. Určitým problémem je, že budoucí areál leží na katastrálních územích několika obcí, které se na společném postupu musejí dohodnout.

Po ukončení semináře byly připraveny dvě odborné exkurze. Bylo možno zvolit buď návštěvu závodu Hyundai Nošovice, nebo návštěvu dolní oblasti Vítkovic a Hornického muzea (viz obr. 1).

Všichni účastníci této akce se shodli jednoznačně na vysoce kladném hodnocení semináře, který přinesl mnoho cenných poznatků i nových podnětů.

Příspěvky přednášejících byly předány pořadatelům akce a vydání sborníku s jejich plným zněním se předpokládá v prvním pololetí 2010.

*Ing. arch. Eva Rozehnalová
Ústav územního rozvoje*